РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Проект

З А К О Н

за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред

Чл. 1. (1) По реда на този закон може да се установява:

1. трудов стаж, придобит след 31 декември 1999 г.;

2. осигурителен стаж по Кодекса за социално осигуряване (КСО);

3. времето, което се зачита за трудов стаж и за трудов стаж при пенсиониране, положен до 31 декември 1999 г. съгласно действащите дотогава разпоредби.

(2) По реда на този закон не може да се установява служебен стаж, както и осигурителен стаж на лица, чиито вноски за държавното обществено осигуряване са изцяло за тяхна сметка, или на лица, които полагат труд без трудово правоотношение.

(3) По реда на този закон не може да се установява размер на трудово възнаграждение и на осигурителен доход.

(4) При установен осигурителен стаж по реда на този закон категорията труд се установява в производството по чл. 98 от КСО.

Чл. 2. (1) Трудов стаж по чл. 1, ал. 1, т. 1 може да се установява по отношение на работници и служители.

(2) Осигурителен стаж по чл. 1, ал. 1, т. 2 може да се установява по отношение на лицата по чл. 4, ал. 1 и 2 от КСО.

(3) Стаж по чл. 1, ал. 1, т. 3 може да се установява по отношение на лицата, които са задължително осигурени за пенсия поради инвалидност общо заболяване, пенсия за старост или наследствена пенсия по дял III от Кодекса на труда от 1951 г. (отм., ДВ, бр. 110 от 1999 г.), Указ № 265 от 1953 г.

за взаимно осигуряване членовете на трудово-производителните кооперации (отм., ДВ, бр. 110 от 1999 г.) или са били членове на ТКЗС.

Чл. 3. (1) Искът за установяване на трудов и осигурителен стаж се предявява пред районния съд по постоянния адрес на ищеца.

(2) Искът за установяване на трудов стаж се предявява срещу работодателя и съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт (ТП на НОИ), а ако работодателят е прекратен и няма правоприемник – само срещу съответното ТП на НОИ.

(3) Искът за установяване на осигурителен стаж се предявява срещу съответното ТП на НОИ.

Чл. 4. (1) Исковата молба трябва да бъде написана на български език и да съдържа:

1. посочване на съда;

2. името, единния граждански номер и адреса на ищеца;

3. наименование и адрес на ответника;

4. в какво се състои искането;

5. адресите на работодателите/осигурителите, при които ищецът е упражнявал трудова дейност;

6. времето на претендирания стаж; продължителността на работния ден за работещите по трудово правоотношение; конкретната длъжност или работа, която е изпълнявана; заплащането на труда;

7. имена и адреси на лица, с които ищецът е работил;

8. подпис на ищеца.

(2) Към исковата молба се представят:

1. съответното удостоверение по чл. 5;

2. писмените доказателства по чл. 6;

3. пълномощното, когато молбата се подава от пълномощник;

4. преписи от исковата молба и от приложенията към нея според броя на ответниците.

(3) Искова молба, към която не е приложено удостоверение по чл. 5, се оставя без движение, като на ищеца се дава срок за представянето му. Ако удостоверението не бъде представено в определения срок, исковата молба се връща на ищеца.

Чл. 5. (1) Стаж по чл. 1, ал. 1 може да се установява, ако пред съда се представи удостоверение, издадено от работодателя/осигурителя, при който е придобит стажът, от неговия правоприемник или от друго юридическо лице, което съхранява книжа, ведомости за заплати и др., че документите са загубени или унищожени.

(2) Когато осигурителят е прекратен, без да има правоприемник, или не е прекратен, но ведомостите и книжата му са иззети по реда на инструкция на управителя на Националния осигурителен институт, издадена на основание чл. 5, ал. 12 от КСО, се представя удостоверение от ТП на НОИ, че в архивното стопанство липсват писмени данни за претендирания стаж.

Чл. 6. (1) По исковете за установяване на трудов и осигурителен стаж не се допускат свидетелски показания, ако не са представени писмени доказателства, които установяват вероятността на трудовия/осигурителния стаж и които са издадени от работодателя/осигурителя, при който е придобит стажът, и по време на полагане на стажа.

(2) В зависимост от характера на упражняваната трудова дейност писмени доказателства, които установяват вероятността на трудовия/осигурителния стаж, могат да бъдат: трудов договор; уведомление по чл. 62, ал. 3 от Кодекса на труда, от което е видно, че през посочения в исковата молба период и с посочения от лицето работодател е бил сключен трудов договор; допълнителни споразумения; заповеди за определяне на допълнително възнаграждение за продължителна работа или за придобит трудов стаж и професионален опит; трудови книжки; осигурителни книжки; решения на компетентни органи за изплащане на дължимо възнаграждение и други подобни документи. Когато с една искова молба се иска установяването на трудов/осигурителен стаж за отделни периоди от време, за да се допуснат свидетели, необходима е наличността на писмено доказателство, относимо за всеки период от време.

(3) За свидетели се допускат само лица, притежаващи писмени доказателства относно това, че са работили или изпълнявали длъжност при същия работодател/осигурител през периода, през който е положен претендираният стаж.

Чл. 7. Осигурителен стаж може да се установи само ако в хода на съдебното производство се докаже, че ищецът е бил в кръга на лицата по чл. 2 и за това време са били дължими или внесени осигурителни вноски съгласно действащите разпоредби или е бил в законоустановен отпуск, който се зачита за осигурителен стаж, без да се правят осигурителни вноски.

Чл. 8. По делата за установяване на трудов и осигурителен стаж съдът може да постановява ищецът да се яви лично, както и да изисква от него да потвърди с декларация истинността на всички изложени в исковата молба обстоятелства или на част от тях.

Чл. 9. (1) По делата за установяване на трудов и осигурителен стаж по този закон не се събират държавни такси.

(2) Съдебните разноски по делата за установяване на осигурителен стаж са за сметка на ищеца.

(3) По делата за установяване на трудов стаж не се плащат такси и разноски от ищеца.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

Параграф единствен. Този закон отменя Указ № 527 от 1961 г. за установяване на трудов стаж по съдебен ред (обн., Изв., бр. 104 от 1961 г.; изм., ДВ, бр. 36 от 1979 г. и бр. 21 от 1989 г.).

Законът е приет от 41-ото Народно събрание на …… 2010 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

(Цецка Цачева)

М О Т И В И

към проекта на Закон за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред

Целта на законопроекта е регламентиране на възможността за лицата при определени условия да могат да установяват трудов и/или осигурителен стаж по съдебен ред.

Към настоящия момент условията, при които се допуска установяването на трудов стаж по съдебен ред, са уредени в Указ
№ 527 за установяване на трудов стаж по съдебен ред (Изв., бр. 104 от 1961 г.). Този указ обаче е от 23 декември 1961 г., последното му изменение е от 1989 г. и към настоящия момент не отговаря напълно на съществуващите обществени отношения. Това е така, тъй като в последните години се въведоха нови понятия, възприеха се нови принципи и възникнаха нов тип отношения.

Така например от 2000 г. всички осигурителни права (право на пенсия, на обезщетение поради временна неработоспособност, на обезщетение при бременност и раждане, при безработица и др.) се ползват единствено при наличието на определен осигурителен стаж.

Това породи необходимостта от приемане на нови правила, които допускат и уреждат възможността лицата да могат да докажат съществуването (и като факт, и като продължителност) най-вече на своя осигурителен стаж, което не е уредено в действащия указ.

Съдебното установяване на трудов стаж е специално исково производство, което черпи основание от разпоредбата на чл. 124, ал. 4 от Гражданския процесуален кодекс, съгласно която иск за установяване съществуването или несъществуването на други факти с правно значение се допуска само в случаите, предвидени в закон. Поради това се предлага и в бъдеще условията и редът, при които се установява трудов и осигурителен стаж (които безспорно са факти с правно значение), да се уреждат в специален закон - Закона за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред.

Предлага се по реда на този закон да може да се установява:

1. трудов стаж, придобит след 31 декември 1999 г., т.е. за работници и служители;

2. осигурителен стаж по Кодекса за социално осигуряване (КСО) – за лицата по чл. 4, ал. 1 и 2 от КСО;

3. времето, което се зачита за трудов стаж и за трудов стаж при пенсиониране, положен до 31 декември 1999 г. съгласно действащите дотогава разпоредби.

Предлага се по реда на този закон да не може да се установява осигурителен стаж на лица, чиито вноски за държавното обществено осигуряване са изцяло за тяхна сметка, или на лица, които полагат труд без трудово правоотношение, както и да не може да се установява размер на трудово възнаграждение и осигурителен доход. Това е така, тъй като установяването на тези факти е възможно, ако се докаже, че са били внасяни осигурителни вноски, а това може да стане само въз основа на документи, които очевидно не могат да бъдат представени пред съда (ведомости за заплати, други разходооправдателни документи и др.). Ако тези документи съществуваха, зачитането на осигурителния стаж на лицата щеше да се извърши съгласно разпоредбите на КСО и Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж от длъжностното лице по пенсионното осигуряване в Националния осигурителен институт.

Тъй като споровете относно възникването, съдържанието и прекратяването на служебните правоотношения са подсъдни на административните съдилища или на Върховния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс в зависимост от органа, издал съответния акт, установяването на служебен стаж е изключено от обхвата на този закон. Държавните служители могат обаче да се възползват от възможността да поискат установяване на осигурителен стаж по КСО на основание на разпоредбите на чл. 1, ал. 1, т. 2 и чл. 2, ал. 2 от проекта на Закон за установяване на трудов и осигурителен стаж по съдебен ред.

В законопроекта са посочени реквизитите на исковата молба, както и пред кой съд и срещу кого се предявява тя.

В законопроекта са посочени и възможните документи, които могат да послужат за писмено доказателство, както и случаите, в които се допускат свидетелски показания.

Регламентирано е, че по делата за установяване на трудов и осигурителен стаж по реда на този закон не се събират държавни такси. Съдебните разноски са за сметка на ищеца с изключение на случаите, в които делото е за установяване на трудов стаж.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)